
Dr. Mandics György

Mindenki szidta, senki sem látta

A Karacsay kódex és doboza

1888-ban került a felszínre Király Pál(1841-1902) etnográfus révén a Karacsay kódex anyaga, ami Karacsay Clemence grófnő örökségéből került elő. A szöveg a Ciceró kódex szövege után a második leghosszabb rovás anyagot tartalmazta. Az Országos Régészeti és Embertani társulat 1888. március hó 27-én tartott gyűlésén Király Pál mutatta be a 68 rovásírásos oldalból álló negyedréteg alakú kéziratot, mely Treutler Jeromosnak (Hyeronimus Treutlerus, 1565-1607 ismert jogász Marburgban) 1606-ban kiadott jogi munkája elé (7 lap) valamint Dominicus Arumaeus (1579-1673) jogász 1619-es jénai kiadványa szabad lapjaira (27 lap) volt bekötve. A kézirat 54 hegedűs éneket tartalmazott, valamint egy rövid prózai szöveget, s több rövid rovásírásos lapszéli megjegyzést. Több kéz írta „székely hun” betűkkel, s több helyen a lapokat kiegészítették. Az égések azonban általában nem hatoltak keresztül több lapon, ahogy az normális lenne, ha szikra kerül egy könyvbe, hanem a lyukak minden lapon máshol helyezkedtek el, mintha a tűz még az ívekre hajtogatás és könyvbe való bekötés előtt érte volna a szöveget.

Király Pál részint a XVI., részint a XVII. sz. elejére tette a benne található szöveganyagot.

A tudós, a budapesti Paedagogium - tanárképző főiskola - tanár-igazgatója, úgy vélte, hogy ez az a könyv, amelyről Komáromi Csipkés György: Hungaria illustrata, Ultrajeti, 1655, 21. old. szól, s akkor a debreceni könyvtár kincse volt. A könyv a debreceni könyvtár égése idején tűnt el. Ezt kereste Bél Mátyás 1718-ban, s nem találta.

A könyv, a Karacsay család férfi ágon való kihalása után több régész, nyelvész kutató kezén fordult meg előzőleg, majd a grófnő levelezése elemzése mutatott rá arra, hogy hozzá Somogyi Antaltól került, annak halála (1885) előtt. Mivel, 1873-ban Szarvas Gábor Somogyi Antalt azzal vádolta meg, hogy a Ciceró kódex anyagait, amelyeket *Régi Magyar énekek* címen tett közzé, hamisította, rögtön felmerült a gyanú, hogy ez a kézirat is Somogyi hamisítás. Ezt Sebestyén Gyula fogalmazta meg a rovásírásról írt cikksorozatában, majd monográfiáiban, s a Karacsay kódex e bélyegét azóta viselte.

1902-ben a nagy rovásírás vitában, a kézirat központi szerepet kapott, mivel néhány énekét Fadrusz János felvéste a Zilahon leleplezett Tuhutum emlékműre. Történt ez mintegy 3 héttel a híres Kolozsvári Mátyás szobor felállítása előtt, amely hisztériás rohamot váltott ki a korabeli hatalomból, hiszen Mátyás kapcsán kifütyülték az ünneplő diákok a Gotterhalte-t, a hivatalos himnuszt, s helyette ismételten a Kossuth nótát énekelték el. Bár Ferencz József tanácsosaira hallgatva már eleve augusztusban lemondta a Mátyás

szoboravatáson való részvételt, s a trónörököszt, József főherceget küldte ki maga helyett, az Erdélyben viharos nemzeti érzelmeket kiváltó Kossuth centenárium kapcsán, a főherceg is lemondta a Mátyás szobra előtt a tisztelgést, s helyette fiát küldte ide, majd országszerte elindult a kampány a kisebb célpont, a Turul emlékmű, s főként annak rovásírásos feliratai ellen. 1902. szeptember 22 és 1903 márciusa között több száz cikk jelent meg e kérdésben, mocskolva a feliratokat, s ezek forrását, a Karacsay kódexet, mocskolva a Kódex leíróját Király Pált, a szövegek vésésre alkalmas átíróit Tar Mihályt és fiát, s végül Fadrusz Mihályt is, aki nem volt hajlandó elhatárolódni a rovásíróktól. Mivel a sajtóban a vita nem érte el a célt: a rovásszövegek egyértelmű elítélését, a Magyar Tudományos Akadémia lépett fel ellene, s adott ki egy megbélyegző könyvet, amely kimondta a hamisítás tényét. Így aztán kialakult az a furcsa helyzet, hogy kazalnyi cikk, meg egy teljes könyv jelent meg egy könyvről, amelyet senki sem látott, senki sem olvasott, az egyetlen Király Pált és Fadruszt kivéve, akik látták és olvasták is a kéziratot.

Azóta könyvek százai ismétlik az akkor született vélemények némelyikét, anélkül, hogy elolvasták volna az eredetit! S ennek immár 114 éve!

Persze a könyvet nem könnyű elolvasni annak, aki keresi, mivel egyetlen könyvtáros sem ismeri ma már a Karacsay kódexet, s aki ezt keresi, az merev elutasításra talál csak. De aki nem adja fel könnyen, s hajlandó egy pár hetet szánni a Nemzeti Múzeum és az OSZK régi gyűjteményei kézzel írt cédulái összehasonlítására, s utána néz a jelenlegi két gyűjtemény elválasztási történetének, rá fog jönni, hogy ma a Foll. Hung. 2786/a. hordozza az egykor Karacsay kódex néven elnevezett gyűjteményt.

Ha ezek után rendelkezik kutatói megbízatással, megrendelheti a könyvet, s két nap múlva maga elé kerülhet a könyv.

Hieronymi Treutleri F.C.: *Selectarum disputationum ad jus civile Justinianaeum quinquaginta libris pandectarum comprehensum. Volumina duo, Marpurgi, 1606, in 4°, vol. I, 4.f+291p; vol. II, 4.f+340 p.+14 f. (index); Hozzákötvé, mint harmadik kötet: Arumaeus, Dominicus: *Discursus Academici ad Auream Bullam Caroli Quarti romanorum imperatoris etc.*, Jenae, 1619, in.4°, 4f+373p.+15 f (index).*

Eredeti kötés, díszítés nélküli egész pergament, mely az idők folyamán elsárgult, az összekötött könyvek összegyalulva, a lapélek kékre színezve.

A belső első védőlap után a könyvkötő, a két könyv összefogása előtt jegyzetelésre elől 7, hátul 27 tiszta lapot kötött” Sebestyén Gyula szerint. Ez a 7, 27 lap nonszensz, csak 4 többszöröse lehet a szám, az akkori technikából következően. Valóban, ha megnézzük az adott végeket, látható, hogy elől 8 lap van, de ebből az elsőből a végső kötés után az első előzéklap lett, pedig az régen a rovásanyag fedőlapja volt! Hasonló a helyzet a második köteggel ahol egyik lap, az 56. kijár, tehát nem a 27., hanem a 28. lap volt, de mellette van egy rés a kötészvásznon, ami 32 lapra utalna, vagy esetleg 40-re.

II. fejezet

A Karacsai kódex rovásbeírásai és latinbetűs átírásuk

Tisza András munkája
Kontrollolvasó: Friedrich Klára és Mandics György

1. kép: A Karacsai Kódex, mai fedőlap belső

Az első (fedőlap belső) és a második lap (előtét) ezen kívül egy csomó Sebestyén által egyáltalán nem jelzett rövidítést, possessori beírást tartalmaz, amelyekből rekonstruálható a kötet régi tulajdonosi rendszere.

A fedőlap belsón két összerovott jelsor látszik, amelyeket Tisza András rovás modorban BB vagy BKB, majd alatta BKBMS formában értelmez, de nem jut feloldáshoz.

A kutató (M.Gy.) szerint itt egy tipikus latin iniciálé összerovásról van szó:

AV = AVocatus (ügyvéd)

ARVA = Árva; tehát ÁRVA ügyvéd

A papír jellegéből úgy tűnik, hogy ez a legkésőbbi rész, a pergament-kötés kora, amikor a 3 kötetből egy lett. Ezt jelzi a kitört pergament borító felső végén

kibetűzhető bepréssel ARV (törés) szó. Vagyis feltehető, hogy az utolsó tulajdonos ÁRVA ügyvéd volt. – Ezzel szemben az előtéplepon vannak az előző tulajdonosok. Az elsőt nagybetűs latin írás jelzi: + HAVE ANIMA MAGYAR (A LELKE MAGYAR VOLT + (meghalt). Úgy véljük, nem ő az első tulajdonos, hanem a második, amikor a puszta rovásírás oldalakból állt a kötet.

1. kép: A Karacsai Kódex, régi fedőlap, ma előzéklap

Az első tulajdonos nevét 3 nagy díszes rovás P jelzi függőlegesen. Mindegyik P vízszintes szárában a birtokos neve: **P-IBeR P-ÉCSI P-ÜSPÖK**. Mivel Píber János 1611-től 1619-ig volt pécsi püspök. Világos, hogy ő hozta létre a rovásos gyűjteményt.

Píber János a Katolikus Lexikon adatai szerint 1633. okt. 20-án halt meg. Gyűjteményét a püspök hagyatékából ekkor vehette meg a következő tulajdonos, akinek neve ezen az oldalon olvasható P. Paul, akinek gyűjteményében ez a kötet a P 179. számon került beiktatásra. Ha nem hagyatékból vásárolta, akkor P. Paul Píber püspöktől ajándékként kaphatta 1619-1633 között, valamilyen ügyvédi szolgálat fejében, hiszen Píber püspök elég szegény ember volt, ugyanis püspöki birtokai a török hódoltsági területeken voltak, így püspöki címevel nem járt püspöki jövedelem is.

Hogy meddig volt az övé, azt csak abból sejtjük, hogy Exito A.D.+1697 felirat olvasható vékony tollal.

Úgy véljük, hogy P. Paul sorra vásárolta meg az adott könyveket: a Justiniánus törvénykönyv kommentárjait és Aumeus traktátusát az Aranybulláról. Pál úr igen jó és művelt jogász lehetett, aki nem csak latin írásbeliségével remekelt, hanem rovásírnai is tudott. Az adott korban (1619-1697) valószínűleg ő írta a nyomtatott könyvekbe a jogi vonatkozású megjegyzéseket, s egy nagyobb beírást a III. kötet előszava után. (I. a könyvbeírásoknál). A kötet táblájának belsején rovásbetűkkel: MeNYÜTŐ KŐ BeLE.

A megjegyzés feltevéseink szerint a jogi kódexekre vonatkozik, hiszen sem a Jusztiniánusz kódex bizánci jogrendje, sem a Nyugatrómai birodalom IV. Károlya (1346-1378), aki az aranybullát kiadta, s Arumeus e műben dicsóit, nem nyerhette el nagyon a tetszését, egy jogaiban frusztrált magyarnak. Mellesleg e császár leánya volt Margit, Nagy Lajos magyar király első felesége, míg középső fia Zsigmond, aki magyar király lett.

A tulajdonos még egyszer kifejti véleményét a kötetről a 108. oldalon egy széljegyzetben: MBŐPER=M (megjegyzés, rövidítés) BŐ PER, jelezve hogy az adott törvény segítségével jó hosszú pert lehet vezetni. Mivel mindhárom bejegyzés láthatólag ugyanazon kéztől származik, a P szerintem nem Páter rövidítése, hanem Prókátor. Vagyis a tulajdonos nem pap, hanem jogász.

A három kötethez 1697 után kötötték a jelenlegi helyére, az első kötet elé, s a III. kötet után a rovásgyűjteményt. A 3 kötet egy erős pergament-burkolatot kapott, amelyet ma is visel. Ő is jogász, volt, aki tudott rovásírni is. Ő az ÁRVA ügyvéd. Monogramjával már találkoztunk az 1713-ban kiadott Schopfferius kódexben, ugyanazon a helyen (SARGY I, 106). Ott pedig kiderül, hogy jurátusok adogatták egymásnak a kötetet 1716-tól (SARGY I, 172-175). Ennek tudatában úgy véljük, hogy az „Árva prókátor” a Karacsay kódex 1700 utáni tulajdonosa, miután Paul (Pál) elhalálozott 1697-ben, s így ő két rováskódex tulajdonosa volt egyszerre, hiszen a Schopfferius is prókátorok kezén forgott. A Schopfferiusból tudjuk, hogy fiatal korában Árva prókátor Szigligeten is megfordult Miklós nagybátyjánál, s tőle kapta a magyarság múltja iránti rajongást. Most a Karacsay kódex utolsó oldalán levő latin nyelvű beírás a könyvkötőről informál arról, hogy jogászunk a Duna-elvén élt, valahol a Dudvág folyó torkolata táján, Komárom megyében.

Itt következik néhány rejtélyes szám jel, majd nyíl írásjel, végül egy kijelentés: „Palatimus uram messere.”

Mindezeket Sebestyén Gyula, vagy bárki más megállapíthatta volna, aki valóban a kezébe vette volna e köteteket, ahogyan mi tettük. Hogy nem ez történt, élünk a gyanúperrel, hogy egyik megelőző kutató kezében sem volt ez a könyv többet, mint néhány percet, s akkor is nem azt nézték rajta, amit kellett volna.

Sebestyén e kötettel kapcsolatban kijelenti először, hogy ez azonos a ciceró kódexszel, majd később állítását finomítja: „majdnem” azonosra.

Ha gondosan összehasonlítjuk a szövegeket, akkor kiderül, hogy teljesen újak a Ciceró kódexhez képest:

ofk 0010a, 12-20. sor Ság áldozata

ofk 0013b, 1-15.sor. A székeleykrül

ofk 0013b, 16-23 sor. A kis kerek tóruul (Losi és Ozi)

- ofk 0014a, 1-22. sor. A kis kerek tóruul (Losi és Ozi)
- ofk 0014b, 1-22. sor A kis kerek tóruul (Losi és Ozi)
- ofk 0015a, 1-6. sor A kis kerek tóruul (Losi és Ozi)
- ofk 0015a, 8-23. sor Kelir táltos
- ofk 0023a Megi verte László király
- ofk 0024a Szent László leli se
- ofk 0026a, 1. Béla király Csallóközi vadászata
- ofk 0035b, Virágének viola dicsőségéről
- ofk 0036a, Virágének viola dicsőségéről
- ofk 0037b A tett tovább él mint az ember
- ofk 0037b Kám fiai (nincs vége, itt van egy szakadás)
- ofk 0038a A kalandozás tiltása (Csicsei János)
- ofk 0038b Zug vezér (variáció) Czenki Péter
- ofk 0039a Zug vezér (variáció) Czenki Péter
- ofk 0039b Zug vezér (variáció) Czenki Péter
- ofk 0039b Még a kutyafejű tatár (töredék)

Ez tényszerűen 11 teljes új verset, s két töredék (a kéziratban itt szakadás van) verset jelent.

E versek szerzői közül új Molnár Péter (Szent László lelise), Tilay János (A székelyekről, A kis kerek tóruul [Losi és Ozi]), Csicseri János (A kalandozás tiltása) Czenki Péter (Zug vezér).

A király legendák közül megoldódik a Szent László versek bántó hiánya, a nagy tatárjárás kérdése kimaradása (Még a kutyafejű tatár, töredék). Bővült a tündérek és emberek kapcsolata taglalása (különösen a Losi és Ozi, s kisebb mértékben a Kelir táltos is bővíti e témát). A Béla király csallóközi vadászata, s a Zug vezér gyarapítja az egyazon témára készült variációk számát, s felveti annak a lehetőségét, hogy a rovásírásos irodalom valaha bizonyos témákhoz kapcsolt teljes énekciklusokat rögzíthetett. (Béla Király csallóközi vadászata, Bósról (Béla és Amádé vadászata) Taksonyról (Taksony vadászata); lakomák (Attila lakomái); mágikus beavatkozásokkal tarkított kalandok (Zug vezér kaukázusi kalandjai) stb. Ez utóbbi egyfajta sajátosan magyar lovagregénynek is tekinthető Merlin szerepében Ármánnyal...

Hogy a maradék versek csak pusztá másolatok lennének, ez sem felel meg a tényeknek. Hiányzó sorok, hiányzó passzusok jelzik, hogy itt ugyanaz a folyamat zajlik, amit a folklór-kutató, vagy a kódex kutató olyan jól ismer: átugrott passzusok, beleköltött új részletek bővítői az ilyen szöveg-hagyománynak. Ez az, amit tapasztalhatunk, s nem a gépies másolást.

Hogy mennyi nyelvi zűrzavar jött létre a sorról sorra másolás közben bekövetkező természetes elírásból, mennyi származik az eltérő korabeli helyesírási szabályból (összeírás, különírás) és mennyi a száz más okból eredő probléma, azt majd a VI. kötetben tapasztalhatjuk meg. Most itt csak példaként felütve a 10. oldalt csemegézünk: 7. sor: TUZITA = TASZÍTA, HAMARCSÁG = HAMARSÁG, 10-11. sorok: HaRAMUNKBAN = BiRAMUNKBAN = BIRTO-KUNKBAN, a B = H betűtévesztés miatt, 13. sor: TÖRÖ TINŐ = TÖRTÉNŐ! 16. sor: KÖNVEI = KÖNNYEI! stb.

Egyszóval e jelenségek ezrei igazolják, hogy ilyent nem tud produkálni a világ legügyesebb hamisítója sem.

Sebestyén ezt nem akarta észrevenni, vagy nem tudta, mivel bizonytalan volt az olvasatban.

Ahol pontos szó szerinti utalás van ott vagy Somogyi átírását, avagy Király átírását veszi figyelembe. Például megjegyzi, hogy a ritka változtatás az, hogy amit Somogyi ÁRTMÁNY-nak olvas, azt Király ÁRMÁNY-nak olvassa. (Sebestyén, Akad. Ért, 1903,195.). Erről viszont mindenki tudja, hogy ez Vörösmarty találmánya, tehát, hogy került volna a középkorba, ha nem Vörösmarty után készült hamisítványként (Szily, Nyelvújítási szótár, u.o.).

Nos, menjünk sorról sorra! Somogyiban valóban Ártmány szerepel, avagy röviden Ártó. (Somogyi kódex 15. ének, 16., 19. sor), ahol pontosan úgy, ahogy a zoroasztrizmusban, választás kérdése, hogy Isten fényét, avagy az Ártó sötétjét választja az ember. A 6. ének 24., a 10. ének 80-117. és 232-234. sorai részletesen leírják ennek működését. Ez a kaukázusi, mitikus korban történik, az ókori Arax völgyében (ma Örményország és Azerbajdzsán). Ezt Sebestyén nem ismeri el, hiszen a finnugor elmélet érzékeny pontja, csak csodálkozását fejezi ki, hogy hogyan kerültek a magyarsághoz perzsa hitbéli elemek?

Az Ártmányt Király Pál átírása valóban Ármányra cserélte (Istenről, ofk 0003b, 4. sor.) De honnan tudja ezt Sebestyén, ha nem olvasta az egészet? Onnan, hogy ez az első ének (Istenről) Király átírásában 1902 szeptemberében két napilapban is megjelent, mivel rá került a hírheft, iszonyú botrányt kiváltó Tuhutum emlékműre! Így Sebestyénnek csak Somogyi átírását (RMÉ I, 4. old. kétszer!) kellett összevetnie Király Pál újfent csak latin átírásával! Hogy honnan jön a különbség, azt a rovás szöveg mondja meg: inc 238, 0005, 7. sor = AARTMAANY (betűről betűre kiírva) (SARGY III, 12. old), míg a Karacsay-ban 003 b, 4. sor ÁRMÁNY egy RM – összerovás van! Vagyis két eltérő rovásíró hagyomány van mögötte, s a „gépi másolás” csak szegény Sebestyén lázálma! S minderről mit sem tud, mivel nem szánt rá egy pár évet, hogy mindezt elolvassa és kibogozza.

De menjünk tovább, hogyan is állunk azzal a Vörösmarty féle kezdetekkel?

Szily Kálmán, *a Magyar nyelvújítás szótára*, I. 1902-ben jelent meg, akkor névum volt. Az Ármány szó a 14-15. oldalon olvasható. A szócikkből kiderül, hogy Horváth János szerint az „Urdug” Ördög és az „Ármányos” régi szavak. Otrokócsi 1692-ben említi, s az „arameus”-ból származtatja, mások az „arianus”-ból, mások az „ármás” melléknévből. A szakma véleménye: köznévi elvonással alkalmasint a népnyelvből ered (*Magyar Nyelvőr* 17: 87, 133, 222) de közismertté csak Vörösmarty *Zalán futásával* (1825) és *Szenvey Caballe und Liebe* 1841-es magyar fordításával vált.

Vagyis: **népi eredet, valószínű perzsa hatás, ám az irodalmi nyelvben közismertté csak Vörösmarty tette!** Nos, ez így mindjárt más! Ez az, amit mi csúsztatásnak nevezünk, a szent cél érdekében, hogy Somogyit, majd Királyt, s végül ami mögötte van, a nagy terjedelmű rovásírás anyagait lejárassa! Az ártó ige, s az Ártó személy, s ennek továbbképzett formái a magyar nyelv ősi hozadéka, amelyben az Ártmány és az Ármány összecsengése az Ahrimánnal egy későbbi kor terméke (lehet átvétel). Valóban csak a folyamat végén jelenik meg

a Vörösmarty féle kapcsolódás, aki csupán **újra felfedezte** a perzsa kori kapcsolatot nyelvi maradványát.

A tartalommal kapcsolatos másik „gyilkos” Sebestyén féle észrevétel az „Etelköz” eredete. Ez, ugyanis Constantinus Porphyrogenetius új-görög feljegyzéseiből ered, mely feljegyzéseket latin fordítás kíséretében Meursius 1610-ban adta ki Leydenben, s Bekker 1840-ben, Bonnban. Magyarországon csak a XIX. század első felében kezdték használni őket.

(Sebestyén Ak. Ért. 1903,195-196) Csakhogy Sebestyén nem tudhatta, amit mi már tudunk, s nemsokára közzé is teszünk, hogy volt a magyar rovásíróknak egy ó- és újjörögül pompásan tudó fiatal tudós - barátja, aki elemi iskolában olvashatta a bíborban született feljegyzéseit Ferrarai tanárai könyvtárából: Janus Pannonius. (M. Gy: Janus Pannonius és a rovásírás). Mint e monográfiában kimutattuk, nem csak Janus témái, hanem legújabb olvasmányai, Platontól Platóntól a Püthagoreikusokig, az asztrológusoktól a kora keresztény kabalistákig beszűrődtek a rovásírás Mátyás kori énekeseinek tudástárába. Így került ide az Etelköz, a Szeret-i megálló, Khorezm, Álmos ismeretlen történetváltozata és számtalan egyéb csoda, amelyekre Sebestyén fel sem figyelt, mivel a Kódexet alaposan nem tanulmányozta.

Ami Anonymus krónikáját illeti, Sebestyén újabb módszertani tévedése, hogy a magyar királyi könyvtárak teljes pusztítása utáni állapotot, amikor mindent, ami még megmaradt, s értékesnek látszott a császári könyvtárosok Bécsbe szállítottak 1560, majd 1686 körül, úgy állítja be, mint tényt: Anonymus mindig a császári könyvtár mélyén lapult, s bizony senki sem láthatta addig, senki sem tudhatott róla. Pedig 1530-ig, amíg e versek zöme íródott, még elérhető forrás volt, a kancelláriában dolgozó deákoknak, vagy legalábbis tudhattak róla!

Az utolsó említett nagy ellenvetés a megégett oldalak kérdése. Immár előző három kötetünkben találkoztunk vele, s amint mondtuk, a megoldás nem egyszerű, s nem egynemű. Ugyanis nem minden égés a kéziratokban származtatható egyazon okból. Amint ott rámutattunk, vannak természetes égések, amelyek véletlen kiugró szikráktól származhatnak, amikor a rovás anyagokat gyűjtősnak használták a XVII-XVIII. században, s a gyűjtők gyakran onnan mentették ki a rovásokat. (Hegyi Tah gyűjtemény). Más esetben a kis kerek égetéseket, amelyek nem ütnek át csak egy lapon írás közben alkalmazták az eredetiben kiolvashatatlan szövegek eléggé furaj jelzésére (SARGY I, SARGY III). A Karacsay kódex esetében figyelemre méltó, hogy az égett oldalak a 3a-10a oldalakon láthatók, aztán a 18b/19a-n egy kis égés, 38b/39a oldalakon egy újabb található. Mivel az első sorozat pont az a hét lap, amire a rovást írták az első kötetben, arra gondolhatunk, hogy a szövegekkel akkor történt valami baj, amikor a könyvkötőnél leválasztották a kötet elejéről és végéről a rovásírók lapokat, s kiterítették őket, egyenként, míg a harmadik kötethez hozzákötést elvégzik. Próbáljuk meg elképzelni! Szétszedték a lapokat bekötésre várva, s ekkor történt? Ekkor hullott egy maroknyi szikra a szétszedett lapokra? A második rész szerencsés volt, mert nem volt kiterítve, hanem két csomóban állt, s ezért innen csak két lap sérült?

Ez egy elképzelhető szcenárium. Máskülönbén a foltok zömmel aleatorikusak,

s nincs valami olyan rész, amit kendőzni kéne az égésnek. Az egyetlen hely, amely tudatosság gyanús lehetne az 5a alsó margóján levő égetés, ahol a kereszttel jelelt helyet magyarazza egy alaposan elégett lábjegyzet latinul. A vége kivehető: „Számos ének”, s akkor már sejtjük a lábjegyzet tartalmát: Kamad földjén született Kám a magyarok őse, amit ezen ének mond, avagy Jáfet az ő, amit a Számos ének mond (SARGY III, 92 1. sor, vagy 352, 8. sor [Kik Jáfet Szent Atyától] Származtatok Scitiából). Mivel e lábjegyzetet Piber püspök írhatta, egyértelmű a válasz: ő a Jáfet féle bibliai vonalat képviselhetette.

A nagy különbség

Ha most elővesszük a Karacsay kódex verseinek sorrendjét és összevetjük mondjuk a Cicero kódexben megismert sorrenddel, meglepődhetünk, hiszen a Ciceróban ez az ének sorrendje:

1. Magyarok elődeiről
2. Magyarok őseinek elődeiről
3. Magyarok vándorulatáról
4. Pannónia fogásáról (Háccegi Mihály hegedűs)
5. A hét ó cserefáról (Háccegi János deák)
6. Víznek és tűznek vetélkedése (Háccegi Pál deák)
7. Élet képzete
8. Ország vezér kérdése, targa táltos felelete
9. Turulnak jövendőlése
10. Hét ó magyar elindulása Fű – színének völgyéből (Zalai Péter deák)
11. Tűzről (Gergő hegedűs)
12. Földről (Sándor hegedűs)
13. Vízről (Gergő hegedűs)
14. Levegőről (Mihál hegedűs)
15. Istenről (Gergő hegedűs)
16. Hun népek származása (Bertalan hegedűs)
17. Hun népek tüzei
18. Hun vagyis magyar népek vándorulatáról (Péter hegedűs)
19. A tizenkét királyról (Péter hegedűs)
20. Atilla vendégei (Pál hegedűs)
21. Dajka dúdol
22. Attila mulatása (Pál hegedűs)
23. Attila lakomája (Szegedi Bertalan hegedűs)
24. Amit szereztek Szer előtt
25. Dücsértető Árpádrul (A. hegedűs)
26. Budai áldomás (Pál hegedűs)
27. Erdélyről (Mihál hegedűs)
28. Más Erdélyről
29. A Turul mit jelent
30. A kerek tengerről (Tuhutum végrendelete) (Pál hegedűs)

31. Szerről (Bertalan hegedűs)
32. Különféle tündérekről (Gergő hegedűs)
33. Szerről és Gézáról (Miklós hegedűs)
34. Zoltábról (Gergő hegedűs)
35. Taksonyról (A. hegedűs)
36. Gézáról (Miklós hegedűs)
37. Géza megtér, mert bort iszik (Lázár hegedűs)
38. Látomás
39. Szent István végső elszunnyadásáról (A. hegedűs)
40. Péter királyról (Pál hegedűs)
41. Béla megszünteti a pogányságot (Péter hegedűs)
42. Király madaráról
43. Kálmán kertet olt
44. A csöngellőről
45. A fáról gyökér nélkül
46. Bósról (Miklós hegedűs)
47. Béla királyról
48. Endre Király magtalan szunytaról
49. Vak Béla királyról
50. László királyról (Péter hegedűs)
51. Ugyancsak László királyról (Gergő hegedűs)
52. Endre király vigasztalása (Péter hegedűs)
53. Császna királyról (Lázár hegedűs)
54. Lajos király vigyázza a kilencedet
55. Váradi Péter nótája (Péter hegedűs)
56. Pálról ki neveztek fülbemászonak
57. Számos ének. (A. hegedűs)
58. Intó csllag
59. A Fehérvári megrekesztésről
60. Hattú vigasztalja rab urat (Székely Lajos hegedűs)
61. Gyászság Hunyadi Jánosért (Gáldi Károly)
62. Galgóci éneke (Szózat)
63. Mátyás király éneke (M.R.)
64. Mátyás a juhász
65. Bécs elfoglalása
66. Mátyás király elbeszélése, hogyan találta Patót (Gönci Márton)
67. Más Mátyás királyáról
68. Mátyás le heveredtéből mi lett (Szalai János hegedűs)
69. Nyájaskodások házasságnak előtte
70. Rózsáról s a gyöngyvirágról
71. Mily messze estünk régi dicsőségünktől (Balog Miklós)
72. Petesek szabadultáról (Petendi Petes hegedűs)
73. A mohácsi veszedelem után
74. Kis Károly király sora (Karcasai András)
75. Hegedűs feltámadata

76. Gyűrűváltás
77. A száj a száj (Piber János)
78. Kus jövődölése (Pécsi Vitéz Mihály)
79. Milyen kertész kell a lánynak (Pedúr Márton deák)
80. Földi és égi háború (Farkas Mihály a vajda nemzetségből)

A Karacsay kódex első éneke a Ciceróban a 15., a második a 11., a harmadik a 12., a negyedik a 13., az ötödik a 14., a hatodik a 2., a hetedik a 3., a nyolcadik a 21., a kilencedik a 17., a tizedik a 19.. És így tovább, ide-oda szökdelve. A tizenötödikig így van, e listán ugrálunk, utána 4 ismeretlen következik (16. Ság áldozata; 17. A székelyekről; 18. A kis kerek tóról; 19. Kelír táltos), 20. visszatérés a Ciceró kódex listájára: A kerek tengerről (Tuhutum végrendelete) 30. ének; 21. Attila lakomája a Ciceróban 23.; 22. Dicsértető ének Árpádról, a Ciceróban 25.; 23. Zoltánról, a Ciceróban 34.; 24. Géza megtér, mert Bort iszik a Ciceróban 37.; 25. ének Látomás = a Ciceróban 38.. Nem folytatjuk, mindenki kikeresheti a párokat.

Mi van, mi történik? Hol van itt a beígért gépies másolás?

Nos, a mechanikus másolásról nyugodtan lemondhatunk, mivel abból, ahogy a két anyag egymáshoz viszonylik, kiderül, hogy itt két eltérő érdek, két eltérő szempont érvényesül:

A Ciceró kódex felépítése alapsémája egy Annales. Pontosan ez az a struktúra, amit Ennius nyomán Janus Pannonius szeretett volna megvalósítani, ám úgy tűnik sohasem készült el vele, s amije volt, azt pedig Váradi Péter elko-bozta és megsemmisítette, mivel Mátyást csak a saját dicsősége izgatott igazán, a többi királyok csak alkalmi mulatságokon, ünnepélyeken kerültek szóba. Ezt a gyűjteményt Kova Áron alakította ki, s a legrégebb időktől haladt Mohács felé. Ez 1530-ban készült, s a történelmi vázra, mint valami karácsonyfára aggatta rá az általa ismert, s jónak tartott versanyagot. A gyűjtemény, mai tudásom szerint nem a mai formát viselte, mivel az Annales logika szerint a művet a Magyarok Istene elképzelés jegyében fogalmazta, s ezért élére a Magyarok Istene éneke kellett kerüljön, majd a 4 alapelem, s utána kezdődött a kronológiai rész. 1540-ban ben Szegedi Kis István rakhatta össze a mai formára. Mivel ő reformátor volt, feltételezem, hogy zavarta az eredeti kéziratban szereplő platonizmus, s ezért ezt hátrébb csúsztatta, az ősi vallás emlékei helyére, a Hun verscsokor elé. Hogy ezen felül még mit módosított, azt csak egy szerencsés korabeli változat mondhatná meg.

A Karacsay kódex anyagát nagyjából hasonló alapanyagból szerkesztették. Az elv itt a Magyarok Istene elv hangsúlyozása volt, ezért az Isten, s a platonista 4 elem, mint magyar ősvallás került az élre (maradt az élen). Nagy valószínűséggel elhagyták a nagy deákos anyagokat Magyarinak elő-üsről (I), A Bécs megvívását, amelyeket Kova Áron írhatott, a Zalai Péter Kaukázusi kis-eposzát, s néhány kevésbé fontos szerzőt. Az énekesek közül kimaradt a Váradi Péter gúnyolódása a gazdagokról, s gazdag papokról. Ezért vélem úgy, hogy alapjába

Bethlehenfalvi Thurzó Sándor , a Királyi Kúria bírója lehetett, aki ezt a változatot összerakta. Ő még vagy hét szerzót kihagyott, akik szerepeltek a Kova gyűjteményben, ám helyükre legalább ugyanannyi új szerzót iktatott be. A platonista elemek biztos útmutatók a Thurzó családhoz, akik a Jagelló kor alatt a magyar platonizmus udvari változatának fő támogatói voltak, ám a pénzarisztokrácia részeként nem túlzottan szerették az olyan énekeket, mint a Váradi Péter, ezért ezt biztos, ő cenzúrázta ki. A Fáról gyöker nélkül, a Bós , meg Gönci Márton, s Szalai János harácsolás ellenes versei is kikerültek. Ugyanez az elv magyarázza, hogy miért maradt ki Thurzó kedvence, Tilay V. éneke: ez a harácsoló főurak ellen íródott!

Az ábécé kérdés

Sebestyén Gyula tézise, hogy csalási kezdetén Somogyi Antal csak Bél ábécéjét ismerte, csak a végén tanulta meg Telegdit. Ezért írta a Karacsay kódexet Telegdi féle betűkkel, mert ez az egyetlen, amikor nem XVIII. századi betűkkel írnak egy XVI. századnak hazudott szöveget, hanem egy XVI. századi ábécével egy XVII. századit. (Akad. Értesítő 1903, [id. cikk, 201]). Az eredmény, a végső ítélet: „Somogyi Antal rovás-írásos vállalkozása felett nemcsak a sok apró botlás árulásai alapján török pálcát, hanem azért is, mert egészében véve hamis volt.”

Tisza András számítógépes kigyűjtése alapján a Karacsay kódexben két alapvető írást használnak:

Karacsay kódex betűsora

A	Á	B	C	CS	D	E	É	F	G
GY	H	I	Í	J	eK	aK	L	LY	M

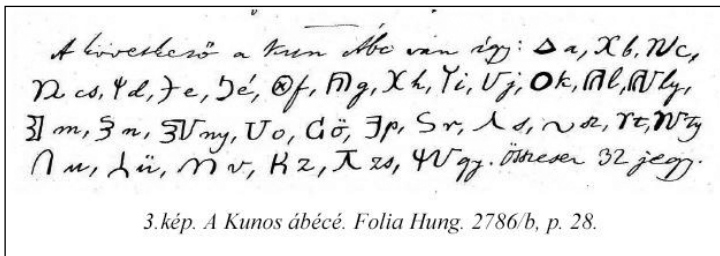
N	NY	O	Ó	Ö	Ő	P	R	S	SZ
T	TY	U	Ú	Ü	Ű	V	Z	ZS	Elválasztó jel

A fő szöveg ábécéje, 1606 után 1619 előtt

A	Á	B	C	CS	D	E	É	F	G
A	Á	X	↗		f	ƒ		⊗	Λ
GY	H	I	Í	J	eK	aK	L	LY	M
ƒ	⊗	+		7	◇	Z	Λ		g
N	NY	O	Ó	Ö	Ő	P	R	S	SZ
∩	⊗	∩		K		∩	H	Λ	Z
T	TY	U	Ú	Ü	Ű	V	Z	ZS	
Y		Λ		7		Λ	Λ		

A jogi szövegbe való beírás jelei, 1619 után 1697 előtt

A Karacsay gyűjtemény dobozában azonban megtalálható legteljesebb hosszú szövegek a II. Lajos kori énekeskönyvből, s Hegyi-Tah György gyűjtemény legrégebbi ábécéi egy olyan ábécé formával íródtak – a kunos ábécével –, amely sokkal közelebb van Bélhez, mint a Telegdi vagy a Nikolsburgi ábécé. A két utóbbi főként Erdélyben volt használatban és vésett, rovott emlékekre használták, míg a kunosnak nevezetből különféle Felvidéken használatos papíralapú írásra alkalmas ábécék keletkeztek.

3.kép. A Kunos ábécé. Folia Hung. 2786/b, p. 28.

A Kunos ábécé. Folia Hung. 2786/b, p. 28.

Ha Sebestyén nem csak hősködött volna azzal, hogy ő a teljes anyag ismeretében tör pácát Somogyi felett, s valóban átolvasta volna ezt az anyagot, akkor láthatta volna azt, ami 1890-ben már olvasható volt. De őt nem érdekelte Király Pál igazsága, hanem csak az: miként tudja bizonyítani, hogy mindez, amit Király birtokol, hamisítvány!

Hogy az egyes ábécék jelei hogyan viszonyulnak a kor egykorú más vidéken használt jeleihez, ennek kutatása egy másik feladat, mi nem térünk ki rá itt. De hisszük, hogy a feltárt történelmi keretek egyre szilárdabbá teszik a több, eddig szétszórt rovásleletek anyagának elemzését, s kimutathatják végül, hogy miként keletkeztek helyi variánsok, s ezek földrajzi elterjedettsége mekkora is volt. Hogy egyes személyek mikor voltak egyszerűen átvevők és terjesztők, s mikor léptek fel a rendszer megújítóiként, ez is hosszú kutatói feladat.

Az akadémiai kutatás, avagy felülről kapott utasítás végrehajtás

A Sebestyén féle dolgozat azt a látszatot kívánja kelteni, mintha dr. Szócs Géza és Tóth Béla felháborodott levelére reagálnának (1902. nov. 5.), majd az Akadémia Nyelv és Szépirodalmi osztálya 1902. dec. 1-én az I. és II. osztályból 3+2 tagot választ ki, majd 1903. február 13-án meghallgatnak 3 beszámolót, majd mindezek összegzését(?) előterjeszti ifj. Szinnyi József a március 23-ai ülésen.

Pedig a dolgok nem így játszódtak le. 1892. szeptember 30-án az alispán, a főszolgabíró, Szentkláray Jenő apátkanonok, akad. lev. tag és Berkeszi István, a Magyarország vármegyéi sorozat egyik szerkesztője rohanja le Omoron Tar Mihályt és fiát, igyekszik megfélemlíteni, rábizonyítani, hogy csaló. De kiderül, hogy külön-külön hibátlanul írnak bármiféle szöveget diktálás után, vagy olvasnak. Csak a régi írás folytonosságát nem tudják igazolni, mert az idős Tar meghalt, s az ő rovásbotját megrágtá az egér, s kidobták. (Délmagy. Tört. és Rég. Társ. értesítője, 1902, IV, 88-95)

Az eredmény, csalás ügyben 0.

Utána Király Pál kivégzése következik. Nem sikerül. Hiába ír több akadémikus, jeles tudós, kiderül, a dolgozatok tele vannak csúsztatással és csalással a tudósok részéről. Ekkor valaki egy napon át kinn tartja Király Pált az udvaron, majd a megbetegedő tanárt sorban három orvos kezeli, míg orvosi műhibaként egy hét múlva eltemetik. Okt. 6-án meghült, okt. 12-én én elhunyt. Eddig két orvos nevét sikerült megtudni, s azt is, hogy teljesen ellentmondó diagnózist adtak, s kezelést is. A harmadikról nem tudjuk ki volt (Magyar Szó 239. sz., 1902. okt. 10, p. 7). A felelősség az égiekévé válik.

De csoda mód, míg Király Pált vesebántalmakkal, meg hashártyalobban kezelik, ahelyett hogy a tüdőgyulladást vizsgálnák, a budapesti sajtóban megjelenik, hogy október 8-án egy akadémiai küldöttség ment le Omorra, ahol megállapították, hogy Tar Mihálynak nincs egyetlen bizonyítéka sem, hogy ismerte volna a rovásírást az apja is, hát még a nagyapja is! (Budapesti Hírlap, 276.sz. okt. 8., p.7; ugyanaz: Pesti Hírlap. okt. 8., p.9; Szegedi híradó, 1902. okt. 8.). Látható, hogy a negatív eredményű, Tar Mihályt lejárató kampányt a hivatalos média azonos szöveggel Király Pál nyakába varrja, amikor már nem tud tiltakozni! A negatív vizsgálati eredményt pedig pozitívnak tünteti fel!

November 5-én én a lapok szerint országos felhívások jelennek meg a rovásírás emlékek összegyűjtésére (Sebestyén Gyula Magyar Szó 1902. nov. 5., hiszen Fischer Károly Antal, s Dr. Szócs (Szöts) Géza eddig ismeretlen, új emlékek sorát mutatja be (ezt a cikket nevezik ki később az Akadémiához írt kérelemnek)!

December 1-én választják ki az akadémiai bizottságot. Február 3-án a bizottság megtartja a munkaülését, s meghatározzák, hogy mi legyen a vizsgálat tárgya? Csak a Karacsay kódex, avagy a teljes rovásírás folytonossága? Megállapítják, hogy az utóbbi.

Ekkor feláll a három felkért szakértő, akik az előbbi kérdés szellemében meg is írták már az előadásait, s ott helyben fel is olvassák. Akad. Ért, 1903, I., II., III. melléklet)!!!

Nos, álljon meg a fáklyásmenet! Hogyan lehet az, hogy egy kutatás úgy történik, hogy a cél megismerése pillanatában már el is készült a munka? Sajnos

ez csak akkor lehet, ha minden egy előre megadott program alapján történt, vagyis, egy manipuláció.

Ha jó szándékúak vagyunk, akkor azt mondjuk: Igen, az urak ezt tudták, de komolyan kutattak legalább decembertől februárig. Sajnos erre semmi bizonyíték: Négy Szegeden megjelenő lapot néztünk át, de egyikben sincs nyoma a Szegedet meglátogató akadémiai küldöttségről, bár minden kis eseménynek nyoma van. Van lap, amely mindenki nevét rögzíti, aki egyetlen éjszakát is töltött a szegedi szállodák valamelyikében! De itt nincs nyoma egyik érintett úriembernek sem, de az előző években bizony Király Pál gyakran előfordul, hogy itt járt, s tanulmányozta a gyűjteményt. Sebestyén Gyula nevére azonban nem bukkantunk! Úgy tűnik, hogy Sebestyén csupán a címléírásokat kapta meg, s a szövegekből csak azt az öt verset ismerte meg, amelyik a korabeli lapokban szerepelt. Ezért aztán fogalma sincs sem Piber Jánosról, meg arról sem, hogy pontosan hány oldal a rovásszövegek száma, s arról sem, hogy mi is a tartalom.

Így tehát nyugodtan elmondhatjuk, hogy a tanulmányok, amiket az akadémia készített 0 értékűek.

A szerzők két-három (talán levélben megkapott) szón lovagolnak, a témát nem ismerik. Ugyanez vonatkozik az Akadémia által kiadott kiadványra, amelyből csodálatos módon kihagynak minden jelentős új felfedezést. Hogy lehazudják a további üléseken jelen levők nevét és számát, azt már régebben kimutattam. A Karacsay kódexről írt könyv tehát nem tükröz semmiféle igazságot, csakis az adott kor politikai manipulációira példa.

A Somogyi Antal rovásírásos gyűjteménye IV. kötetében kiadott teljes szöveg, teljes átírása Tisza András műve, tehát kitarja a kaput a valódi kutatás felé. Az itt található sok segédanyag, töredék átírás (M.Gy. munkája) pedig újabb lehetőségeket mutat be, növeli nem csak a papíralapú, de a vésett feliratok gyűjteményét is.